

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.L2@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet *Se barnet* (SOU 2017:6)

Ert diarienummer Ju2017/01226/L2

Sammanfattning

Förvaltningsrätten i Malmö har utifrån de aspekter som domstolen har att beakta i huvudsak inte något att erinra mot utredningens förslag, men vill framföra de synpunkter som följer nedan.

Informationssamtal (9.5.5)

Utredningen ger som förslag att uppgifter som lämnas under de informationssamtal som ska genomföras innan föräldrar kan väcka talan om vårdnad, boende och umgänge i domstol kan bli föremål för sekretess enligt 26 kap. 1 § första stycket 2 offentlighets- och sekretesslag (2009:400), OSL. Enligt förvaltningsrättens mening torde det rätteligen vara 26 kap. 1 § första stycket 1 OSL som blir tillämplig punkt.

Sekretessbestämmelse (10.7.3) och frågeförbud för medlare (10.7.4)

Så som framgår av utredningen gäller sekretess i familjerättsliga mål för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om part begär det och det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs. I utredningen dras slutsatsen att det behövs större möjlighet än den nuvarande sekretessbestämmelsen att hemlighålla uppgifter som lämnats till en medlare och ger därför som förslag att en sekretessbestämmelse som utformas på samma sätt som den om sekretess vid medling i dispositiva tvistemål ska införas. För uppgifter vid sådan medling gäller sekretess utan skaderekvisit. Förvaltningsrätten har ingen invändning mot förslaget som sådant, att uppgifter som lämnas till en medlare bör omfattas av absolut sekretess. Då det rör sig om indispositiva mål förefaller det emellertid inte rimligt att kräva att föräldrar, som är i tvist med varandra, ska kunna ta ansvar för att göra förbehåll för sekretess. Det har inte heller beaktats hur uppgifter som rör andra än parterna, till exempel barn eller andra närstående, ska hanteras vid en prövning av om förbehåll har lämnats. Vidare anser förvaltningsrätten att det klart bör framgå för vilka uppgifter som sekretess kan gälla, till exempel till skydd för en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Bestämmelsen saknar annars tydlig koppling till sekretessgrunderna i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

I utredningen har det lämnats förslag på att medlare ska anses ingå i den krets som enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, har anmälningsskyldighet till socialtjänsten om det i uppdraget som medlare framkommer uppgifter om att ett barn far illa. Det framgår inte att bestämmelsen i 14 kap. 1 § SoL ska ändras för att på så sätt förtydliga att även medlare omfattas av anmälningsskyldigheten, utan det anses att medlingsförfarandet kan ingå i de punkter som redan är uppräknade i den angivna bestämmelsen. Då det synes råda osäkerhet bland de medlare som tillfrågats i utredningen gällande denna fråga anser förvaltningsrätten att det kan finnas fördelar med att förtydliga lagtexten i detta hänseende, så att det inte råder någon tveksamhet om vem som omfattas av anmälningsskyldigheten.

Barns talerätt och behov av juridiskt biträde (11.8.6)

Frågan om barns talerätt i mål om vårdnad, boende och umgänge, samt frågan om barns behov av juridiskt biträde, angrips endast summariskt i utredningen. De negativa effekter som framförts har enligt förvaltningsrätten övervärderats medan eventuella fördelar inte har beaktats i tillräcklig utsträckning. Det har inte heller gjorts en jämförelse med de bestämmelser som finns i lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, och den praxis som Högsta förvaltningsdomstolen utvecklat gällande talerätt och offentligt biträde för barn (jfr RÅ 2006 ref. 10, HFD 2011 ref. 78 och HFD 2014 ref. 38). Såklart finns det stora skillnader i prövning av frågor om vårdnad, boende och umgänge enligt föräldrabalken och tvångsingripande enligt LVU. Dock anser förvaltningsrätten att grunden är densamma, nämligen barns bästa och barns rätt att komma till tals i frågor som rör dem.

Av direktiven framgår inte några begränsningar för utredaren i frågan om barns talerätt och rätt till juridiskt biträde. För att få en mer heltäckande bild av hur fokus kan flyttas från föräldrarnas konflikt till barnets bästa och barnets rätt att komma till tals anser förvaltningsrätten att frågan om barns talerätt och rätt till juridiskt biträde förtjänar vidare utredning med en djupare analys.

Frågan om forum m.m.

På ett flertal ställen i utredningen och i de förslag till lagtext som lämnats hänvisas det till sekretessbelagda uppgifter gällande barnets och parternas hemvist. Förvaltningsrätten har inget att erinra mot de förslag som lämnats om bland annat behörig domstol.

Begreppet sekretessbelagd uppgift definieras, som utredningen angett, i 3 kap. 1 § OSL. Normalt kan en uppgift sägas vara sekretessbelagd först när sekretessprövning gjorts i en specifik situation och uppgiften då inte lämnats ut (jfr prop. 2008/09:150 s. 299). Av motiven till de föreslagna bestämmelserna om behörig domstol eller socialnämnd framgår vilka problem som behöver lösas. Det framgår dock inte vilka konkreta indikatorer på att dessa problem finns som ska vara aktuella. Är det tillräckligt att de aktuella folkbokföringsuppgifterna sekretessmarkerats i Skatteverkets folkbokföringsdatabas? Eller är utgångspunkten att myndigheten har sådan information att den kan göra en hypotetisk bedömning att en sekretessprövning skulle leda till att uppgiften blir sekretessbelagd? Sådan information kan i och för sig vara en sekretessmarkering i folkbokföringen men kan också vara andra uppgifter som kanske ännu inte hunnit leda till en sådan sekretessmarkering. Mot denna bakgrund anser

förvaltningsrätten att uttrycket "sekreterbelagd" inte bör användas i de föreslagna bestämmelserna. Beroende på vad som avses kan istället "sekretermarkerad hos Skatteverket" eller "kan antas vara sekretessbelagd vid en begäran om utlämnande" användas.

Sekretessbrytande bestämmelser (15.5.6)

De förslag som lämnats gällande sekretessbrytande bestämmelser är enligt förvaltningsrätten väl avvägda.

Beredning och beslut

Detta remissyttrande har beslutats av chefsrådmannen Ulrika Geijer. I handläggningen har även rådmannen Elin Kristensson och förvaltningsrättsfiskalen Madeleine Johansson (föredragande) deltagit.

Ulrika Geijer

Madeleine Johansson